

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravforskriftens del IX – Pilar 3

Pilar 3 informasjon

Formålet med dette kapitlet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravforskriftens del IX (pilar 3). Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2017 med mindre annet fremgår.

Dokumentet offentliggjøres på Fornebubankens hjemmeside.

Fondsobligasjon

Banken har et fondsobligasjonslån fra september 2017 på kr 40,0 mill. Lånet er evigvarende med rett til «call» etter 5 år.

Ansvarlig lån

Banken har et ansvarlig lån fra desember 2016 på kr 25 mill. Lånet forfaller i desember 2026

Konsolidering

Banken har ingen datterselskaper eller tilknyttede selskaper per 31.12.

Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Fornebubanken har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

Motpartsrisiko knyttet til derivater

Fornebubanken har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor der beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko.

Kreditrisiko

Et lån anses som misligholdt når låntaker ikke har betalt avtalt termin innen 8/90 dager etter forfall.

Et engasjement anses for å være tapsutsatt når det er identifisert objektive bevis på verdifall. Engasjement kan være tapsutsatt selv om det ikke er misligholdt.

Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- Innvilget utsettelse av betaling, eller ny kreditt til betaling av termin.
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.

Dersom banken registrerer at en enkeltdebitor har misligholdt et utlån, må banken vurdere hvorvidt betalingsmisligholdet reduserer utlånets fremtidige kontantstrømmer. Dette blir gjort i hvert enkelt tilfelle. Banken har historisk lite mislighold, men banken vurderer tapssannsynlighet ved den minste mistanke om at debitor ikke kan innfri sine forpliktelser mot banken. Blacolån tapsavsettes da i sin helhet. Pantesikrede utlån tapsavsettes med den delen av lånet som går ut over reel verdi av panteobjektet.

Banken har begrenset med historisk informasjon som grunnlag for å estimere tapshendelser. Det har derfor vært vanskelig å utvikle en god kvantitativ modell for estimering av de gruppevise tapsavsetningene. Derfor har banken fastsatt en slik avsetning basert på en vurdering av ulike kvalitative og kvantitative forhold som utvikling i risikoklassifisering, porteføljevækst, utvikling i panteverdier, ulike makrostrørelser mv.

Banken synes det er utfordrende å finne en mer stringent metodikk for beregning av gruppevise nedskrivninger knyttet opp mot andre objektive bevis enn lånemislighold så lenge den reelle utviklingen i makroforhold som boligpriser og arbeidsledighet ikke indikerer vesentlig økt tapsrisiko i vår portefølje.

Egenkapitalposisjoner

Tabellen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Tabellen viser også type verdipapir og bokført verdi og virkelig verdi:

i 1.000 kroner	Handelsportefølje, gevinstformål	Bankportefølje, likviditetsformål	Anleggspportefølje, langsiktig	Strategisk portefølje, allianseformål
Aksjer, bokført verdi	1.196		877	42.966
Aksjer, virkelig verdi			1.194	79.967
Aksjefond	4.323			
Obligasjoner	0			
Rentebærende fond		331.247		
SUM Bokført verdi	5.519	331.247	877	42.966
SUM Virkelig verdi	5.519	331.247	1.194	79.967

Dersom det ikke er angitt, er bokført verdi lik virkelig verdi.

Kapitaldekning

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette betyr at det brukes myndighetsbestemte risikovekter ved beregningen. For operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år.

Regler for risikovekting (Aktivasiden i balansen):

- Innskudd i Norges Bank vektet 0 prosent.
- Plassering i rentepapirer vektet fra 10 til 100 prosent, avhengig av rating og de underliggende papirers egenskaper.

- Innskudd i andre banker vektet 20 prosent, 50 prosent eller 100 prosent avhengig av rating/størrelse.
- Utlån til kunde vektet 35 prosent eller 100 prosent avhengig av sikkerhet.
- Plassering i aksjer, aksjefond, eiendom, driftsmidler og annet vektet 100 prosent.

Tabellen under viser bankens kapitaldekning i forhold til vektet balanse; beregningsgrunnlaget:

Kapitaldekning	31.12.2017	
	i 1.000 kr	Prosent
Sparebankens fond	269.451	
Fradrag for immaterielle eiendeler	-602	
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-14.146	
SUM ren kjernekapital/-dekning i prosent	254.703	16,08 %
Ren kjernekapitaldekning uten overgangsregler	251.167	15,86 %
Fondsobligasjoner	40.000	
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-1.768	
SUM kjernekapital/-dekning i prosent	292.935	18,49 %
Ansvarlig kapital	25.000	
Fradrag for ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	-1.768	
SUM ansvarlig kapital/-dekning i prosent	316.167	19,96 %
Beregningsgrunnlag	1.583.989	

(åamm COREP CRD IV.xls)

Fornebubanken har en ren kjernekapitaldekning på 16,08 %, og en kapitaldekning på 19,96 % per 31.12. Dersom vi ser bort fra myndighetenes overgangsregel for ren kjernekapitaldekning er den rene kjernekapitaldekningen på 15,86 %.

Tabellen under viser bankens beregningsgrunnlag og beregnet kapitalkrav:

Spesifikasjon av beregningsgrunnlaget	31.12.2017			
	i 1.000 kr	Ber.gr.lag	Vekt	Kap.krav
Stater og sentralbanker	135.121	0	0 %	0
Institusjoner	32.735	6.547	20 %	524
Foretak	524.901	524.901	100 %	41.992
Engasjementer med pantesikkerhet i eiendom	2.302.056	754.217	33 %	60.337
Forfalte engasjementer	4	6	150 %	0
Høyrisikoengasjementer	49	74	151 %	6
Obligasjoner med fortrinnsrett	103.025	10.303	10 %	824
Andeler i verdipapirfond	232.545	110.313	47 %	8.825
Egenkapitalposisjoner	26.707	26.707	100 %	2.137
Øvrige engasjementer	73.816	17.958	24 %	1.437
SUM beregningsgrunnlag for kredittrisiko	3.430.959	1.451.026	42,29 %	116.082
Operasjonell risiko	132.963	132.963		10.637
SUM beregningsgrunnlag	3.563.922	1.583.989	44,45 %	126.719

Bankens beregningsgrunnlag er kr 1.584 mill, og kapitalkravet er kr 126,7 mill.

Tabellen under viser myndighetenes kapitalkrav i henhold til pilar 1 og bankens overskudd av kapital:

Kapitalkrav og -overskudd uten bufferkrav	Prosent	31.12.2016	
		Krav	Overskudd
Kapitalkrav ren kjernekapital	4,50 %	71.280	183.424
Kapitalkrav kjernekapital	6,00 %	95.039	197.896
Kapitalkrav ansvarlig kapital	8,00 %	126.719	189.448

Med et kapitalkrav på kr 126,7 mill har banken et overskudd av kapital på kr 189,4 mill.

Tabellen under viser myndighetenes bufferkrav. Bufferkravene kommer på som et tillegg til minstekravene i pilar 1, ref. tabellen over:

Bufferkrav fra 31.12.2017	Prosent	i 1.000 kr
Bevaringsbuffer	2,50 %	39.600
Systemrisikobuffer	3,00 %	47.520
Motsyklisk buffer	2,00 %	31.680
SUM bufferkrav	7,50 %	118.799

Bufferkraven utgjør et tillegg på 7,5 %, eller kr 118,8 mill.

Tabellen under viser bankens kapital og bankens overskudd av kapital sett i forhold til samlet kapitalkrav (inklusive bufferkrav):

Samlet kapitalkrav inklusive bufferkrav	Prosent	Samlet krav	Kapital	Overskudd
Kapitalkrav ren kjernekapital	12,00 %	190.079	254.703	64.625
Kapitalkrav kjernekapital	13,50 %	213.839	292.935	79.097
Kapitalkrav ansvarlig kapital	15,50 %	245.518	316.167	70.649

Banken har et overskudd av kapital på kr 70,6 mill i forhold til samlet kapitalkrav.

Tabellen under viser bankens interne kapitalmål sett i forhold til faktisk kapital:

Bankens kapitalmål 2018	Prosent	Mål	Kapital	Overskudd
Kapitalmål ren kjernekapital	15,50 %	245.518	254.703	9.185
Kapitalmål kjernekapital	17,00 %	269.278	292.935	23.657
Kapitalmål ansvarlig kapital	19,00 %	300.958	316.167	15.209

Banken har et kapitalmål som ligger 3,5 prosentpoeng over myndighetenes kapital- og bufferkrav. Banken har et overskudd på kr 15,2 mill sett i forhold til kapitalmålet.

Uvektet egenkapitalandel

Tabellen under viser bankens kapital uten fradrag i forhold til bankens forvaltningskapital:

Uvektet egenkapitalandel 31.12.	Beløp	Prosent	Ber.gr.lag
Uvektet egenkapitalandel/forvaltningskapital	269.451	8,60 %	
Fondsobligasjoner/forvaltningskapital	40.000	1,28 %	
Ansvarlig kapital/forvaltningskapital	25.000	0,80 %	
Uvektet egenkapital/forvaltningskapital	334.451	10,68 %	3.132.699

Banken har en opptjent egenkapitalandel på 8,60 %. Inklusive fondsobligasjoner og ansvarlig lån er andelen 10,68 %

Uvektet kjernekapitalandel, Leverage Ratio.

Regnes ut fra beregnet kjernekapital med og uten overgangsregler i forhold til uvektede balanseførte- og ikke-balanseførte poster i kapitaldekningsoppgaven.

Den uvektede kjernekapitalandelen har som hensikt å fungere som sikkerhet mot for lavt beregningsgrunnlag i kapitaldekningsberegningene, og sørge for at banken holder et minimum av kapital.

Tabellen under viser den uvektede kjernekapitalandelen:

Leverage ratio, uvektet kjernekapitalandel 31.12	Beløp	Prosent	Ber.gr.lag
Uvektet kjernekapital ren kjernekapital	251.167	7,64 %	3.289.228
Uvektet kjernekapitalandel	291.167	8,85 %	3.289.228
Uvektet kjernekapitalandel etter overgangsregler	292.935	8,91 %	3.289.228
Kapitalandel inkl. ansvarlig kapital	316.167	9,61 %	3.289.228

Bankens rene kjernekapital, eller opptjent egenkapital med fradrag av investeringer i finansinstitusjoner ut over 10 prosent av Fornebubankens opptjente egenkapital og fradrag for immaterielle eiendeler, er på 251,2 mill. Det utgjør 7,64 % av beregningsgrunnlaget.

Legger vi til kr 40 mill i Fondsobligasjoner øker kapitalen til kr 291,2 mill, noe som er 8,85 % av beregningsgrunnlaget. Leverage ratio etter overgangsregler er 8,91%.

Styring og kontroll av risiko

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontrollopplegg. Styret samlet fungerer som revisjons- og risikokontrollutvalg, og banken har opprettet en risikokontrollfunksjon og en compliancefunksjon.

ICAAP, beregning av kapitalbehov

Banken foretar hvert år en vurdering om bankens kapitalsituasjoner tilfredsstillende i forhold til fremtidige tap som kan oppstå. Kapitalsituasjonen vurderes med hensyn til bankens nåværende og fremtidige risikoprofil. Sett i sammenheng med forventet finansiell utvikling, regulatoriske krav og markedets forventning besluttes minimumsmål for ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. Bankens minimumskrav til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurdering legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes gjennom driften, men skal dekkes av kapital.

Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse vurderingene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall.

Bankens strategi og tilhørende mål og rammer gitt i policydokumenter for risikoområdene danner grunnlag for bankens interne kapitalbehovsvurderinger, samtidig som de legger føringer for mulige strategier. Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk rammeverket til banken, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner.

Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Bankens beregnede kapitalbehov tar utgangspunkt i minstekrav for kapitaldekning iht. kapitalkravforskriften for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko (Pilar 1), ref. kapittelet om kapitaldekning. Med dette minstekravet som basis beregner banken det ytterligere kapitalbehovet som vil kunne oppstå ved uventede tap (Pilar 2 tillegg).

Tabellen under viser bankens internt beregnede pilar 2 tillegg:

Internt beregnet pilar 2-tillegg i mill.kr.	ICAAP 2017
Kredittrisiko	0,0
Konsentrasjonsrisiko	25,2
Markedsrisiko bank- og handelsportefølje	10,2
Eiendomsrisiko	2,8
Strategisk- og forretningsrisiko	0,0
Likviditet/omdømmerisiko	0,0
Operasjonell risiko	1,0
Risiko for fremtidig pensjonsforpliktelse	0,0
Sum internt beregnet pilar 2-tillegg	39,2
Beregningsgrunnlag	1.573
Pilar 2-tillegget i prosent av beregningsgrunnlaget	2,5 %

Pilar 2-tillegget forutsettes dekket av ren kjernekapital, og skal for 2017 være med å danne grunnlaget for bankens kapitalmål. Kapitalmålet for 2018 må derfor øke med inntil 2,5 prosentpoeng i forhold til kapitalmålet for 2017 når det gjelder ren kjernekapitaldekning.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at lånekunder ikke kan eller vil oppfylle sine betalingsforpliktelser.

Tiltak i banken for å redusere kredittrisikoen:

- Avslag på lånesøknader fra kunder med misligholdsrisiko og/eller betalingsanmerkninger.
- Pant i boligeiendom i over 97% av utlånsvolum PM og BM.
- Krav til 20% egenkapital
- Definert markedsområde, kjenn din kunde

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er risiko for tap som følge av konsentrasjon av næringsengasjementer. Det beregnes konsentrasjonsrisiko for individuell- og bransjekonsentrasjon

Kapitalbehovet når det gjelder konsentrasjonsrisiko er hovedsakelig en statistisk beregning.

Markedsrisiko i bankporteføljen, handelsporteføljen og anleggsporeføljen

Markedsrisiko i er risikoen for tap forårsaket av at endringer i markedsparametrene påvirker verdien av bankens plasseringer i markedet.

En stor del av bankens plasseringer er bankens likviditetsportefølje/bankportefølje. Denne består av rentefond, inkludert OMF-fond (Obligasjoner med fortrinnsrett), pengemarkedsfond (sertifikater) og obligasjonsfond (obligasjoner). Banken opplever verdisvingninger på denne type plasseringer. Porteføljen forvaltes av banken, og følges tett fra dag til dag. Det er en forutsetning at fondene det investeres i skal være likvid, og med en relativt kort rentedurasjon.

Banken har plassert penger i enkeltaksjer og i aksjefond. Hoveddelen av dette er strategiske investeringer i Eika-gruppen og i Eika Boligkreditt. Disse investeringene har en vesentlig høyere markedsverdi enn bokført verdi, et kursfall her vil derfor ikke få så stor tapseffekt.

Markedsvirksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

Kapitalbehovet er hovedsakelig beregnet ut fra et kurstap på 40 prosent.

Eiendomsrisiko

Eiendomspriserisiko er risiko for uventet verdifall på bankens eiendommer.

Bankens eiendommer består per 31.12 av en fritidseiendom i Norge og en leilighet i Spania.

Kapitalbehovet som er beregnet forutsetter et fall i verdi på 30%.

Strategisk risiko og forretningsrisiko

Dette er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening knyttet til strategiske valg som vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Dette aktualiserer behovet for å se fremover og sikre seg nødvendig kapital i forbindelse med igangsatte og planlagte aktiviteter.

Banken har ingen strategisk risiko.

Likviditetsrisiko, rammer og eksponeringer

Likviditetsrisiko er risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det vil påføre banken vesentlige ekstraomkostninger.

Risiko knyttet til økte finansieringskostnader vil måtte dekkes over ordinær drift, mens risiko for at banken ikke får ny finansiering/refinansiering ikke kan løses ved økt kapitalisering av banken. Styret finner som følge av dette ikke grunn til at bankens likviditetsrisiko per i dag representerer ytterligere kapitalbehov for banken.

Nøkkeltall for likviditet

Likviditetsrisiko, rammer og faktisk eksponering				
Stresstest likviditet		31.12.2017	Ramme	Kommentar
Antall måneder drift uten ekstern finansiering ved stress	OK	12	6	Ref. stresstest likviditet 2017.
Innskudd/utlån i prosent		31.12.2017	Ramme	Kommentar
Innskuddsdekning totalt	OK	88	70	
Innskuddsdekning eks. klientkonti	OK	75		
Innskuddsdekning inkl. EBK	OK	74		
Forfall funding, mill kr		31.12.2017	Ramme	Kommentar
Forfall under 6M	OK	60	150	Maks 5% av kundeinnskudd
Forfall 6M til 12M	OK	110	150	Maks 20% av kundeinnskudd
Likviditetsindikatorer i prosent		31.12.2017	Ramme	Kommentar
LCR-Likviditetsdekning 30 dager	OK	104	100	Krav: 80%
NSFR-langsiktig finansiering	OK	143	100	Ingen krav foreløpig
Likviditetsindikator 1 (1 år)	OK	112	105	Mot referansebanker
Likviditetsindikator 2 (1 mnd)	OK	119	110	Mot referansebanker
Trekkrettighet i DNB (Mill kr)	OK	130	130	

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker, svikt i systemer eller eksterne hendelser.

Banken skal innrette seg slik at store tap unngås. Tiltak knyttet til operasjonell risiko skal være basert på en analyse av kostnad og nytte.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for tap på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Risikoen oppstår som følge av at de enkelte eiendels- og gjeldspostene har ulik gjenstående rentebindingstid.

Renterisiko i utlån til kunder og andre banker:

Fastrenteutlån utgjør en renterisiko for banken ved at banken ikke kan heve rentesatsen før rentebindingsperioden har utløpt. Ved en renteøkning på ordinære utlån til privatkunder har banken en varslingsfrist på 6 uker, noe som kan medføre en viss risiko.

Innskudd i Norges Bank, DNB og andre norske banker er innskudd som kan disponeres fritt. Rentesatsen på beløp opp til et visst beløp er mer eller mindre knyttet til styringsrenten i Norges Bank. Det er lite eller ingen renterisiko i disse innskuddene.

Renterisiko i rentebærende verdipapirer:

Rentebærende verdipapirer består av sertifikater, obligasjoner og rentebærende fond. Alle bankens plasseringer her er i papirer med flytende rente som hovedsakelig reguleres kvartalsvis.

Renterisiko i innskudd fra kunder:

Fastrenteinnskudd utgjør en renterisiko for banken ved at banken ikke kan senke rentesatsen før rentebindingsperioden har utløpt. Ved en rentesenking på ordinære innskudd til privatkunder har banken en varslingsfrist på 8 uker, noe som kan medføre en viss risiko.

Renterisiko i verdipapirgjeld og fondsobligasjoner:

Bankens verdipapirgjeld har flytende rente. All verdipapirgjeld har kvartalsvis renteendring, og rentesatsen er knyttet opp mot NIBOR 3M med et påslag.

Renterisiko styres etter vedtatte rammer, og rentesikring vurderes fortløpende.

Tabellen under viser følgene av en økning i det generelle rentenivået med 1 %-poeng:

Eiendeler	Beløp	Dager varsel	Durasjon/år	Renterisiko
Norges bank	135.121	0,0		0
Andre banker	32.735	0,0		0
Utlån	2.573.820	0,0		
Utlån PM	2.149.208	42,0	0,115	-2.473
Utlån fastrente	6.577	1.825,0	5,000	-329
Utlån BM	418.035	7,0	0,019	-80
Rentepapirer	331.247	180,0	0,493	-1.634
Andre aktiva	59.776	0,0		0
Sum	3.132.699			-4.516
Gjeld	Beløp	Dager varsel	Durasjon/år	Renterisiko
Obligasjonslån	494.496	90,0	0,247	1.219
Innskudd	2.275.881	0,0		
Innskudd PM	1.071.082	56,0	0,153	1.643
Innskudd fastrente	177.853	180,0	0,493	877
Innskudd BM	1.026.946	7,0	0,019	197
Annen gjeld	27.872	0,0	0,000	0
Fondsobligasjon	75.000	90,0	0,247	185
Egenkapital	259.451	0,0	0,000	0
Sum	3.132.699			4.122
Netto renterisiko				-394

(Noter)

Skjema for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital

Banken har utstedt en fondsobligasjon pålydende kr 40 mill den 20.09.2017. Obligasjonen er godkjent etter kapitalregelverket som annen godkjent kjernekapital med 100 % også etter overgangsperioden. Obligasjonen er evigvarende, med rett til innløsning fra den 20.09.2022. Ref. note 10-Gjeld.

Videre har banken den 14. desember 2016 utstedt et Ansvarlig lån pålydende kr 25 mill. Lånet er godkjent som ansvarlig kapital med 100 prosent også etter overgangsperioden. Forfallsdato er 14. desember 2026, med rett til innløsning fra den 14. desember 2021.

Vi viser til standardisert skjema for offentliggjøring av opplysninger om ansvarlig kapital på bankens hjemmeside.